

Synpunkter till skogsutredningen

Under lång tid har de olika skogsvårdslagarna inneburit att skogsbruket styrts så mot produktionsintressen enbart vilket inneburit att den biologiska mångfalden har missgynnats. Detta, både genom avverkning av biologiskt värdefulla gamla skogsmiljöer, både barrskogar och ädellöv/lövskogar och genom att nya skötselmetoder införts lagvägen som också missgynnat mångfalden. Dessutom har jordbrukspolitiken under samma tid missgynnat och slagit ut småbruket vilket också lett till igenväxning av värdefulla miljöer. När det småskaliga odlingslandskapet vuxit igen har skogsvårdslagen krävt avverkning av markerna och istället krävt barrplantering. Detta har lett till en storskalig omdaning av det gamla bondelandskapet och med detta har många arter missgynnats och även slagits ut. Skogsdikningar har förändrat skogslandskapets hydrologi och varit negativ för både den terrestra och den limniska miljön.

Dessa förändringar har påskyndats genom skogsindustrins ständigt ökade krav på barr-råvara och skogsvårdslagen måste betraktas som varandes en renodlat produktionslag under många decennier. Trots att produktionsmål och miljömål varit jämställda sedan 90-talet har ingen mätbar förbättring skett för många skogslevande arter. Flera skogliga parametrar följs upp av skogsstyrelsen men inga mätningar görs på hur mångfalden utvecklas. Oavsett den ekonomiska nyttan för Sveriges välbefinnande har resultatet blivit katastrofalt för den biologiska mångfalden i både skogs- och jordbrukslandskapet, med en stor landskapsförändring, även hydrologiskt och med negativ påverkan på såväl kultur- som rekreationsvärden.

Detta gör att staten har ett särskilt ansvar för att de miljömålen som berörs av skogsbrukandet måste lösas mer med åtgärder där statlig mark används, tex med mer avsättningar av statlig mark för naturvård, att staten bedriver ett skogsbruk som istället ser till hela samhällsnyttan och prioriterar miljövärden, med en förändrad inriktning på förvaltning av andra värden än skogligt ekonomiska samt att statlig mark åter ska användas som bytesmark där så är möjligt. I södra Sverige finns 1-2% areal avsatt som i huvudsak naturreservat. Tyvärr är inte ens hela denna areal representativt för de habitat som den hotade biologiska mångfalden kräver. Tex så utgör stora arealer högmossor tidigare avsatts som reservat, men som har en mindre betydelse för bevarandet av rödlistad mångfald. Enligt forskare så krävs att 9-16% av olika skogsmiljöer avsätts primärt för att bevara biologisk mångfald. Primärt måste arealer som kan utgöra habitat för ffa rödlistade arter avsättas och/eller restaureras fram. Det är därför beklämmande att det uppstått en diskussion om hur mycket areal som är undantagen från skogsbruk, då denna areal vare sig ser till arternas habitatkrav, eller har en fördelning i landet eller har ett juridiskt skydd – det visar istället på bristande förståelse för situationen för hotade arter. Fokus måste ju istället läggas på Arterna och deras krav på sina habitat oavsett vad som idag inte brukas. Arealerna som avsätts för naturvård ska också ha ett juridiskt säkerställt skydd. Den frivilliga hänsynen kan inte räknas in såvida den inte bli externt kvalitetssäkrad och dessutom får ett långsiktigt juridiskt skydd. För att nå dessa arealer inom rimlig tid måste betydande arealer statlig mark utnyttjas både som avsättningar av värdefulla miljöer men framförallt som restaureringsmiljöer. Det är oerhört bråttom att skala upp arbetet med att bevara de hotade arterna i livskraftiga populationer och det behövs mycket stora insatser eftersom inga andra praktiska och/eller ekonomiska lösningar finns annat än att använda betydligt mer statlig mark för detta arbete. Dessutom behövs ett förändrat skogsbruk och ett större ansvarstagande från hela skogsbruket för att skogsbruket ska kunna beskrivas som långsiktigt hållbart och att Sverige ska kunna bevara sin arter i livskraftiga populationer. Hotbilden för många arter gör att läget är kritiskt.

Förslag på åtgärder

- 1) En artövervakning/inventering måste ske i hela landskapet, inte bara inom skog. Alla arter kan inte övervakas kontinuerligt men tillräckligt många måste övervakas så att vi vet hotbilden/utveckling för tillräckligt många arter för att det ska vara möjligt att klassa jord- och skogsbruk som långsiktigt hållbart brukande. I skogslandskapet kan artinventering ske i nyckelbiotoper och ske med olika intervaller på omdrevet beroende på vilka arter som inventeras. Parallellt med detta bör även motsvarande inventering ske på de av skogsbruket avsatta naturhänsynen, både träd/trädgrupper och hänsynsytor/större naturvårdsarealer. Det är ju ingen mening att avsätta virkesvolymen och/eller felaktiga ytor/områden OM INTE biodiversiteten hittar dit eller kan utnyttja ytorna pga klimatet eller annan faktor. Det måste ligga i allas intresse att den hänsyn som ställs ska kunna utnyttjas av arterna som tidigare fanns i avverkad skogsmiljö. Det borde ligga helt i skogsbrukets intresse att få ett kvitto på att skogsbruket bedrivs på ett ekologiskt hållbart sätt som möjliggör att arterna bevaras i livskraftiga populationer, dvs att även SVLs andra mål uppfylls liksom miljömålen uppfylls. Kostnaden för denna verksamhet bör ligga på skogsbruket och bör kunna finansieras tex. genom att avgift tas ut på varje avverkad kubikmeter skog.
- 2) Nytt omdrev av Nyckelbiotopsinventering måste snarast genomföras eftersom antalet kvarvarande områden med höga naturvärden och tidigare kända snabbt minskar pga avverkingar. Områden måste inventeras som hyser naturvärden/arter men den kan också utgöra värdeområden som inom kort tid kan utvecklas till viktiga habitat/miljöer. Forskarrapport har visat att kanske bara 20% av antalet befintliga nyckelbiotoper hittills har hittats. Med dessa "utvecklingsbara miljöer" kan arealen värdefull mark öka väsentligt. Nyckelbiotoper, även inklusive eventuella skyddszoner runt om, måste få ett lagligt skydd.
- 3) Statens markinnehav i ffa södra och mellersta Sverige bör i första hand användas för att nå miljömålen och tillgodose det allmännas behov av stora rekreationsområden. Staten äger ca 7% av den produktiva skogsmarksarealen i Götaland, dvs ytan av den statliga marken räcker inte ens att nå föreslagna arealmål för bevarandet! Men jämfört med vad som idag är juridiskt skyddat efter 50 år visar detta på det nödvändiga att utnyttja all statlig mark maximalt för bevarandearbetet så långt det bara är möjligt! Det kommer aldrig gå att köpa in motsvarande areal från privata markägare. Det går heller inte att köpa mark för att tillskapa större sammanhängande arealer i landskap som domineras av många mindre privata markägare.
- 4) Stora arealer av olika bristmiljöer kan återskapas med det statliga markinnehavet. Sveaskog har under mer än 10 år arbetat med detta och visat att stora naturvärden kan skapas för många organismgrupper/arter på kort tid. Genom att avverka barr i lövrika barrskogar skapas lövdominerade skogar och att samtidigt skapa mer död/döende lövved gynnas såväl vedsvampar, vedinsekter, fåglar mm. Med det sammanhängande statliga markinnehavet kan stora lövskogsområden tillskapas – något som annars är mycket svårt/omöjligt/ , mycket juridiskt komplicerat och dyrt om privat mark ska utnyttjas. Stora våtmarker/lövsumpskogor

kan också tillskapas genom att tidigare dikade områden återväteas genom att dikena proppas/läggs igen efter att barrskogen avverkats. Klibbal kan planteras för att snabbare återskapa tex alkärr. Stora naturbetesmarker av olika typer, från skogsbete till öppna beten kan enkelt tillskapas. Med en naturlig fröbank i alla marker återkommer många växter på relativt kort tid. Återskapande av träd bärande naturbetesmarker är kanske den naturvårdsåtgärd som kanske gynnar flest arter, även hotade arter, och som också gynnar kultutvärden, landskapsvärden och även rekreativvärden. Även sysselsättningen i småskaligt jordbruk kan gynnas. Naturvårdsbränning är också en viktig naturvårdsåtgärd som lättare kan genomföras kostnadseffektivt på statlig mark, åtgärden gynnar många arter.

- 5) Statliga Sveaskogs fem ekoparker i Götaland bör överföras till "blivande Nationalparker" omgående. Halle-Hunneberg är ett Riksintresse för friluftsliv och kan utvecklas till vildmarksområde med internationell status. Här finns även mycket stora naturvärden. Omberg är ett av Sveriges kanske artrikaste område och hyser mycket stora biologiska värden samt höga kultur- och rekreativvärden. Böda – ett blivande Världsarv? hyser ett mycket stort antal fornlämningar från Järnålderstid. Förekomsten av intakta husgrunder, stensträngar rösen, gravar mm är unikt i ett europeiskt perspektiv och klassas av vissa arkeologer som ett blivande Världsarv (på samma marker där det idag bedrivs ett konventionellt skogsbruk). Böda hyser också mycket stora naturvärden med en unik orkideeförekomst, unikt fågelliv samt att området har ett mycket stort rekreativvärde. Dessa tre ekoparker besöks av uppskattningsvis en halv miljon besökare var och en årligen och besöksantalet ökar från varje år. Hornsö ekopark, söder Högsby, utgör ett av norra Europas värdefullaste områden för vedinsekter. Mer än 700 olika arter vedskalbaggar har påträffats varav mer än 200 av dessa är rödlistade. Här finns arter som har en av sina få förekomster i Sverige eller tom Norden. Området bör i sin helhet användas för att bevara denna unika artmångfald. Detta skog- och sjörika område kan också utvecklas till ett vildmarksområde med stort rekreativvärde. Detta område är idag inte ens Natura 2000-område trots sin unika fauna och flora. Rasilången, är ett sjörikt och kuperat bokskogsområde söder Olofström på Skåne/Blekingegränsen. Detta är redan idag ett värdefullt område för kanotning, fiske, vandringsleder, kulturmiljöer, mm. Med sin närhet till befolkningstäta Skåne har detta stora utvecklingsmöjligheter som viktigt rekreativområde.
- Det samlade värdet, natur-kultur-rekreation, på dessa områden är idag mycket stora och kommer öka snabbt framöver. Genom att kunskapen om dessa värden i områdena blir större och större i dessa fem områden, både nya arter, ytterligare fornlämningar och kulturmiljöer, är det orimligt att skogsbruk bedrivs i dessa områden. Dessutom ökar besöksantalet för varje år vilket i sin tur ställer ökade krav på mer hänsyn.**

- 6) Staten bör dessutom komplettera arealskyddet med ytterligare ett antal stora sammanhängande områden av sitt markinnehav som kan användas för enbart kombinera naturvård och rekreativintressen, där då skogsbruket omgående upphör eller fasas ut på kort sikt. Utifrån resultatet i SKA15 kommer framtidens produktionsskogar bli mer ogästvänliga för såväl biologisk mångfald som människor. Behovet av skog och andra miljöer för både människors välbefinnande och naturvårdsarbetet, kommer med största sannolikhet att öka mycket snabbt. Det är då rimligt att statlig mark används för att tillgodose både naturvårdsintressen och bevarandearbetet samt säkrar tillgängligheten av stora arealer för

rekreation och rörligt friluftsliv. Det bör finnas stora samlade fördelar att driva arbetet med återskapande av naturvärden och utveckling av rekreationsvärden på fler områden i södra Sverige.

- 7) Nuvarande skogvårdslag bör omgående föras in i Miljöbalken för att skapa en tydligare lagstiftning för markanvändningen. Både lagtillsyn, rådgivning och samverkansformer blir effektivare, tydligare och kan utföras mer kostnadseffektivt. Därav följer också att SVO bör uppgå i Länsförvaltningen. Däremot behöver Länsförvaltningen gällande markanvändningen decentraliseras för att komma närmare såväl markägare och areella näringen som sina arbetsområden. Man borde etablera kontor i varje kommun, med bemanning som kan skraddarsys efter kommunens olika typer av areella näringar.
- 8) Kommunvisa ekologiska landskapsplaner (KELP?) bör tas fram i länsstyrelsens regi. Varje skogsfastighet bör genomföra en Naturvärdesinventering på sitt markinnehav och kommande avsättningar och naturvårdsåtgärder kopplas till KELP. Ordinära skogsbruksplaner bör inte vara något krav utan en frivillig åtgärd/beslut och bör istället klassas som hjälpmedel för skogsbrukaren. Viktigare är att det finns information om natur- och kulturvärden i en fastighetsvis/kommunal ELP-plan.
- 9) Skapa en ny myndighet av Lst och SVO för markanvändningsfrågor. Ge alla statliga markförvaltare uppdrag att i första hand bedriva en förvaltning där verksamheten prioriteras för att miljömålen och olika samhällsmål uppnås, samt att ansvara för skötseln av skyddade områden, natur- såväl som kultur-objekt.

20160521

Per Petersson, Bor (skriver som privatperson)

Yrkesverksam i 40 år inom skogsbruket

Yrkesverksam inom miljöövervakning i drygt 10 år därefter, de senaste 15 åren yrkesverksam med naturvårdande skötsel inom skogsbruket.

Ideellt engagerad inom miljörörelsen i mer än 40 år